

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Slovanski shod v Pragi.

Te dni je bil končan II. slovanski shod v Pragi. L. 1848, torej pred 60 leti so prvič zborovali Slovani v zlati stolici češke kraljevine. Na prvem potu v svet so takrat bili slovanski narodi. Premalo so bili še tedaj pripravljeni za izvršitev velikih skupnih načrtov. Vsak je imel še sam s sabo toliko prvega dela opraviti, da na širše skupno delo še misliti ni mogel. Rusi so ječali pod tiranskim carizmom. Poljaki so žalovali za sijajno politično preteklostjo. Srb in Bolgar sta krvavela v bojih za svobodo, avstro-ogrski Slovani pa so se kruto borili proti germanizujočemu habsburškemu plemenu. A vedno je še živela in klila naša slovanska ideja.

Začetkom tega stoletja pa smo bili priča pobratenju Srbov s Hrvati. Velik in važen je bil ta dogodek za Jugoslovane. Sramotni prepir je prenehal, in takoj je sloga pokazala svojo moč v banovini in Dalmaciji.

Zadnje dni pa smo bili priča velikanskega dogodka. Zgodilo se je, česar bi nihče ne pričakoval. Nemci niti sanjali niso, da jih čaka to razočaranje: Poljaki so se pobratili z Rusi. Vemo, da bo še prišlo do kakih bojov, da se bodo še našla nespornazumljenja, a neizbrisna bo sled pobratenja v Pragi. Vodilni politiki ruski in poljski, zastopniki teh narodov v ruski „dumi“ so si obljubili sodelovanje. Poljaki so veliki ideji slovanski na ljubo pozabili na bridko bol, ki so jim jo že storili Rusi. Rusi pa so priznali, da od njih podvrženo pleme uživaj enakopravnost. Zmagalec in zmaganelec sta si podala roko. Dogodek je brezprimeren v zgodovini.

Svobodnejše lahko dihamo odslej Slovenci. Saj pomoč pride. Že se zgrinja vse Slovanstvo v boj proti Nemcu.

Seveda počivati zaradi te svetle nade ne smemo. Borimo se požrtvovalno, kakor da smo sami na bojišču, a skupen napor nas pripelje do zmage.

Politične vesti.

Proti draginji so v Ljubljani priredili nekaj shodov, kjer se je obilo govorilo, a malo doseglo. Nekaj, kar bo morda imelo kaj uspeha, je sklep občinskega sveta ljubljanskega, s katerim se bo klavcem zaukazal nižji prodajni tarif, če ne se jim odpove prodajalni prostor. Tudi proti ostalim mesarjem se store koraki, da se jim narekuje tarif, a vse to pride prepozno, kajti na zimo bo živine zopet manj naprodaj in bodo cene zrastle. Najboljša pomoč proti draginji so zdrave gospodarske razmere na kmetih. Če so nekateri govorniki zabavljali nad „kmeti-oderuhi“, se na to ne izplača odgovoriti ker je — preneumno.

Za regulacijo kraških voda bo prispevala država 70%. Vlada in Nemci so bili proti, a češki poslanec Hrasky je s temeljitostjo zmagal. Klerikalnih poslancev ni bilo blizu, ko je bilo treba stvarno govoriti za prospeh Notranjske! Gostinčar je pač dal ime za predlog, a izdelal je vse Hrasky. Če bi slednjega ne bilo, bi bili dosegli komaj 50%, ker se dr. Žitnik in Gostinčar za stvar nista zmenila, oziroma jo nista zazumela. Hraskemu gre tedaj vsa hvala in čast.

V Štanjelu so imeli goriški kmetje velik shod, kjer so zahtevali odpravo zemljiškega davka in državno pomoč proti suši.

Vlada silno besediči, da hoče kmetu radi suše pomagati, pa vse tako izgleda, da bo toliko časa odlašala, da bo kmet živino poprodal. Včeraj je „Slovenec“ poročal, da je Šusteršič bil pri ministru, a dosegel ni nič. Občine naj bi osrednji vladi brzojavile, da če misli vlada pri nabavi sena pomagati, naj to stori takoj ali pa naj neha obetati.

Goriški Italijani lezejo pod klop, ker so jim Slovenci grozili z bojkotom. Psa, ki pod mizo stiska rep in čaka, da bi me zahrbtno vgriznil, ne sovražim samo, ampak ga tudi zaničujem. Zato se izogibljimo te svojati. Svoji k svojim!

V Šleziji je bil pretekli teden izvoljen 88. socialno demokratski poslanec. Nasprotni mu agrarni kandidat je propal, ker so klerikalci volili socialno demokratsko.

Na Turškem se upira mladoturška stranka in in zahteva ustavo. Zadnje vesti poročajo, da se je sultan že vdal.

Dopisi.

Matenjavas, 20. julija 1908. Vroče poletno solnce pripeka na osušeno zemljo. Žalostno zre kmetič na svoja polja in travnike — kar mu ni preteklo leto uničil črv, uničila mu je letošnja grozna suša. Da je pa mera bede dopolnjena, pojavili so se celi roji kobilic ne le po primorskem Krasu, temveč tudi v južnem ter jugozahodnem podnožju javorniškega gorovja ter nadaljujejo svoje travnike in polja uničujoče delovanje proti pivški dolini. Splošna letina je obupno slaba. Kjer je trava najboljše kazala, nakosilo se je komaj tretjino od drugih let — a nebroj travnikov ostalo je nekošenih in jednostavnega vzroka, ker se vsled sedanje draginje delavcev ni izplačalo kositi. Nič boljše ni z drugimi poljskimi pridelki. Krompir — ta steber notranjskega kmeta sicer lepo kaže, nád mu je še precej visoka in sveža, če se pa odkoplje, dobi se pod stebлом 2 — 4 krompirčke orehove debelosti. O fižolu niti ne govorim. Žito se pri-

siljeno zrelo žanje z nizko slamo neznatnimi klasi ter drobnjim zrnjem. Tudi pesa, korenje i. dr., prešičja piča se zelo slabo razvija. Kmet bi vsled pomanjkanja in draginje krme rad živino vsaj deloma prodal ali nastane komu in po kakšni ceni? Mesarji prav dobro razumejo položaj, zato se ne bode nobeden prenačlil v ceni — in ubogi kmet je prisiljen živino prodati za ceno kakoršno mu kupec ponudi. Dobrega torej ni ničesar pričakovati. Vpeljala se je sicer državna akcija v pomoč od suše prizadetim. Nakupilo se je več tisoč vagonov sena,*) katerega se bode po nakupni ceni 6 — 7 K meterski stot oddajalo posestnikom prednaročnikom. Ni drago — vprašanje pa je kakšno bode to seno? Ali bode sploh še toliko vredno? Različni spekulanti in židje, katerim bode kakor običajno poverjena naloga pošiljanja, stlačili bodo v takozvane „bale“ vse mogoče vrste sena pa tudi stelje, samoobsebi umevno da najrajše vlažnega in gnilega, ker takega gre manj v en meterski stot. Obljublja se tudi pomoč v gotovini — a kaj bo ta malenkost. Videlo se je zadnjič, kako se je ta podpora delila; v vsaki vasi dobil je jeden ali dva posestnika po večini taki, kateri so bili najmanj potrebni, da so bili le pristaši ene gotove stranke — drugi pa so skozi prste gledali. Gospodu glavarju Schitniggu bi pa priporočali v bodoče v tej zadevi malo več pravičnosti

*) Op. ur.: Ta vest »Slovenca« ne odgovarja resnici. Tudi cena še ni določena.

Listek.

Arhimandridova oporoka.

Roman iz Srbije; spisal Josip Premk.

I.

Ko je legel nad dolino lahen somrak, je zagrmelo iz stoterih samokresov in iz stoterih grl je zaoril mogočen klic:

„Bog živi našega starešino očeta Serafina!“

Odmevalo je od gora in brnelo skozi noč, dokler ni zamrlo v daljini, potem pa se je začula mogočna pesem s spremljevanjem tambur in mandolin.

Kmalu je nastala popolna noč vsa z zvezdami posejana, a klici in pesmi le še niso ponehale, vse selo je bilo na nogah, vse selo se je veselilo, pelo in igralo, dokler se ni začul tam izpod brda mogočen rog — nakar je potihnilo vse. Zagorele pa so v tistem trenotju baklje in daleč naokoli se je razlila krvavo-rdeča svitloba, obsevala široke, brazgotinaste obraze, ki so se gledali molče in videti je bilo, da nekaj težko pričakujejo... Vsi so bili v koničastih opankah, niti eden ni bil bosonog, mnogi pa so zamotali okolo volnenega čulaja praznično tkanico, ki je nekaterim segala do tilnika. Poraščene močne prsi so jim bile razgaljene, izza pasa pa je zdajpazdaj potegnil kdo čipkasto rutico in si — ne meneč se za njeno belino, obrisal potno čelo. Nekateri so vrgli preko ramen celo halje, kakoršne

nosijo ovčarji na planinah, da so bili videti kot pripravljeni za dolgo potovanje.

Dekleta pa so stala bolj v temi in tiho šepetala med seboj. Vse so bile praznično opravljene: z dukati okolo vratu in na prsih in v nogovicah s svilo tkanih. Tudi v laseh se je tej ali oni zaiskril blesteč biser in vzbujal zavist njeni tovarišici. Vse pa so imele polne predpasnike rož, raznobarvnih trakov, svilenih pentelj in drugega nakitja. Z napeto pozornostjo so se ozirale v resne obraze moških, ki so zrl tja proti holmu, od koder so se svetikale brezštevne lučice — kot rado-vedne oči skozi gluho noč...

„Ali še ni čas?“ je zamrmral starec, kojemu je bilo že predolgo čakati, a dobil ni nikakega odgovora, le nekateri so skomignili z rameni.

A kmalu nato se je začul tepet dirjajočega konja in v par hipih je že prijezdil med množico širokopleč kaludžer (menih) in se radostnega obličja zrl po zbranih. Srebrnobeli kodri so se mu usipali globoko čez ramena, a mesto kabanice je imel ogrnjen le dolg, rdeč plašč, ki pa je bil na prsih razpet, da se je razločno videl velik, bel križ, ki mu je visel na srebrni verižici tik pod košato, sivo brado.

Ko je prijezdil med množico so se vsi spoštljivo priklonili in nekateri so pohiteli celo k njemu in mu poljubili roko.

„Pozdravljeni oče Rafaelo!“ so viknili in zamahnili z volnenimi kapicami.

ter malo manj grobosti s pritožujočimi. Naši gospodje poslanci seveda ne bodo čutili niti suše, niti kobilic in črvov. Zabavali se bodo okoli, vozili v I. razredu, obiskovali razna letovišča, zidali vile*) itd., vlekli dnevnih 20 kron dijet ter kupone strigli in pobotnice podpisovali, o svojih volilcih in njih težnjah niti sanjali ne bodo. Čemu tudi — kmet je tako le za delo in trpljenje vstvarjen. Celih 197 dni počivali bodo torej poslanci. Ako vzamemo 10 kranjskih kmetskih poslancev vlečejo dnevno 200 K, potegnili bodo torej tekom sedanjih počitnic 21.400 K. Lepa svotica! Nadejamo se, da vsaj naši notranjski poslanci primaknejo te svoje krivično potegnjene dijete k ostali podpori na od suše prizadete, da se bodo tako vsaj malo revanžirali za sramotno izdaje kmetskega stanu o priliki glasovanja za zvišanje domobranskega kontigenta. Naj ne mislijo gospodje, da je to že pozabljeno. Ali se more take gospode še dalje nazivati „ljudske zastopnike“ — naj vsak sam premišluje. Ti kmet pa ostani kakor doslej: vboglјiv, pokoren in veren, ne misli nič, temveč pusti, da drugi zate mislijo, zato bodo tudi drugi zate snedli, voli kakor gospod ukažejo, potem pa molči, trpi in plačaj — za to pa imej tolažbo, da si sam kriv svoji bedi, ter da bodeš po začasnem peklu prišel v večna nebesa. Amen. M. Ž.

*) Gostinčar.

Domače vesti.

Iz šolske službe. Učiteljici gđ. Ludoviki Črednik je podeljeno učno mesto na Colu. G. Jan Šviligoj je imenovan nadučiteljem v Spodnjem Zemonu. Definitivno so nastavljeni gđ. A. Trampuš v Spodnjem Zemonu, gđ. K. Kunasz na Suhorju in g. Anton Knap na Vrabčah.

Meščanska šola v Postojni je imela v preteklem šolskem letu 59 učencev, in sicer je obiskovalo I. razred 29 učencev, drugi razred pa 30 učencev. Po svoji pristojnosti jih je bilo: 28 iz Postojne, 29 iz postojnskega okrajnega glavarstva, 6 iz drugih krajev na Kranjskem in 5 iz Primorskega. — Učni uspehi so bili prav povoljni; samo 3 učenci (v I. raz. 2, v II. raz. 1) niso sposobni za prestop v višji razred. Na zavodu so poučevali: ravnatelj, veroučitelj in dva suplenta. S šolskim letom 1908/9, ki se prične 16. septembra t. l., se nanovo otvori III. razred naščanske šole. Roditeljem prav toplo priporočamo ta prevažen zavod.

Kmečka gospodarska zadruga v Postojni, ki se je šele pred kratkim osnovala, si je nabavila prepeljivo zadružno mlatilnico in bencinmotor. Te dni se je že z mlatvijo pričelo. Oni kmetovalci, ki žele kot člani k zadrugi pristopiti, naj se čimpreje oglase pri načelništvu zadruga, kjer dobe vsa potrebna pojasnila.

Meščanska šola v Postojni. Temeljno zidovje za meščansko šolo so pričeli te dni delati in ker so

„Pozdravljeni v imenu Krista!“ je odgovoril Rafaelo z globokim glasom. „Lepo praznujete današnji dan možje pravoslavni, da bi Vam dal svoj blagoslov sveti Dimitrija — vam in vsej vaši hiši in — našemu slavnemu monastiru (samostanu), ki prejema danes novega starešino.“

„Na mnogaja leta! Živelo pravoslavje!“ je zopet zaorilo iz vseh grl in devojke so zamahnile z rutami.

Rafaelo je nekaj časa gledal v to navdušeno množico potem zopet mogočno povzdignil svoj glas:

„Ne obupajte možje pravoslavni! Zatirani ste in teptani, pod večnim jarmom se je krivilo hrbtišče vaših očetov, a vi ste prost rod, samo zaupanje in vera v njega, ki nam govori po naših svetih ustih — tam gori!“ In Rafaelo je pokazal na lučice, ki so se svetikale tam izpod holma kakor velike kresnice.

„Poznate dolžnosti, ki jih dolgujete novemu starešini — mladeniču, ki se hoče žrtvovati za vas, za vašo srečo, za vaše blagostanje. Sedaj pa pojdimo, da ga pozdravite in izkažete svoje spoštovanje in udanost tudi prečastitemu vladiki, ki se nocoj nahaja v našem monastiru.“

„Bog ga živi!“ je zadonelo zopet v noč, nakar je Rafaelo obrnil konja in za njim se je jela pomikati dolga vrsta seljakov. Nikdo ni spregovoril besede, kot da se boje kaliti svečanost noči, ki je tako mehko ležala nad zemljo. Niti oblaček ni plaval na nebu, zvezde so gorele v mogočnem sijaju, le zdajpazdaj se

je katera utrnila in padla za azur. Pot se je vila počasi v brdo in na nekaterih krajih je ležalo na poti veliko kamenje, a baklje so razsvetljevale krajino daleč naokoli, da so videle stopati tudi devojke, ki so hodile po dve in dve lepo v vrsti za moškimi.

Po kaki četrt urni hoji so dospeli do monastirskega obzidja. Vrata so bila odprta na stežaj in prosto se je pomikal sprevod na prostrano dvorišče. Na levi strani se je dvigala mogočna cerkev z visokim stolpom, a pred cerkvijo se je nahajal kamenit vodnjak, okolo katerega je bilo že zbranih nekaj manastirskih služabnikov in služabnic. Na desni pa se je dvigalo mogočno poslopje — monastir. Okna v prvem nadstropju so bila vsa razsvetljena, a stene so bile preprežene z nešteti venci in dolgimi trakovi. Na zahodnem koncu pa je vihrala mogočna srbska trobojnica s patriarhovim grbom. Slavolok, ki je stal tik pred portalom je bil visok in črke, ki so bile napleskane z zlato bojo so se ob žaru bakelj in nešteti lučič lesketale kot da so posejane z drobnimi biseri in vsakdo je lahko čital razločno:

„Slava novemu starešini!“

A tudi nad cerkvenim vhodom je bil napravljen iz cvetic mogočen venec in v sredini ime: Serafin. Dasi lučic ali kake druge razsvitljave na cerkvi ni bilo, so se vendar slike, ki so bile naslikane na pročelju, videle kakor sredi poldneva. Na desni strani cerkve, kjer so se nahajale sobe za služabnike, se okna od

tla nepričakovano ugodna, bo delo naglo napredovalo in utegne biti stavba že v zgodnji jeseni pod streho.

Vzajemno zavarovalnico za goved v Postojni je c. kr. ministrstvo notranjih zadev z odlokom z dne 17. majnika t. l. št. 16.977 dovolilo.

Prizidek okrožne bolnice v Postojni, ki je delal neslanemu dopisniku „Slov. Meščana“ obilo nepotrebnih skrbi je pod streho. Lična in moderno opravljena stavba bo še letos zgotovljena.

Kmetijska šola na Grmu napravi dne 29. t. m. izlet v vipavsko dolino in na Goriško. Potovanja se udeleži učiteljstvo z 18 učenci. Po prihodu poštnega vlaka v sredo 29 t. m. zjutraj odpeljejo se na vozech iz Postojne proti Vipavi.

Vipavsko pevsko društvo imelo je prirediti plesno veselico z igro in petjem na dan praznikov sv. Petra in Pavla, katerega se je pa radi nasilne smrti g. dekana preložila na dan 26. julija. Vršni se na dvorišču pod kostanjem visokorodnega g. K. grofa Lanthierija.

Prva vipavska vinorejska zadruga ima v svojih kletah še več sto hektolitrov dobrega vipavskega vina na prodaj. Vsem notranjskim krčmarjem prav toplo priporočamo to zadrugo, ker smo uverjeni, da bode vsak pri njej prav dobro postrežen.

Vinska kupčija na Vipavskem je v tem mesecu silno živahna. Vsled tega so pričele pa tudi rasti cene vipavskim vinom. Vsem notranjskim krčmarjem

svetujemo, da se sedaj založijo z vinom, ker pozneje bodo cene vinom izdatno višje.

Napredna zmaga. Pri občinskih volitvah v Podragi pri Vipavi dne 11. t. m. je zmagala napredna stranka v vseh treh razredih. Slava vrlim, zavednim volilcem podraškimi!

Družbi sv. Cirila in Metoda v korist je založil in prodaja na debelo in na drobno najboljše čistilo (krema) za čevlje in usnje g. Ivan Keber, trgovec v Ljubljani na Starem trgu. To čistilo je kemično preizkušeno in priznано kot tako, da se je more opravičeno priporočati kot najboljše. Priporočamo Kebrovo kremo že vsled njene kakovosti, priporočamo jo pa še posebno, ker odjemalec te kreme obenem koristi naši družbi. Nadejamo se, da se udomači Kebrovo čistilo v vseh naših trgovinah in slovenskih družinah prav tako, kakor užigalice družbe sv. Cirila in Metoda.

Pačenje slovenskih imen je prišlo našim Nemcem menda že v meso in kri. Tudi slavna državna železnica ni nič na boljem. Besedo „Otoče“ je spakedrara v „Ottotsche“. To je norčevanje iz slovenščine in škandal, da ga je treba javno ožigosati.

Nov krst. Dne 27. rožnika se je prekrstila v podlistku koroškega časopisa „Freie Stimmen“ gora „Črna prst“ na Kranjskem v „Švarcenberg“ (črna gora), češ, da se slovensko ime pretežko izgovarja in da se tudi lahko tako reče. Črez nekaj let se pa bo že vpilo:

zida skoro niso razločila, ker bilo je vse okrašeno z nešteti lučicami, papirnatimi zastavicami in rožami, da je bilo videti kot da je hišica sestavljena iz samih svetlikajočih se cvetk. Od slavaloka pri vhodu v monastir pa je bila pogrnjena široka preproga posuta z duhtečimi šopki, a ob obeh straneh so držale raznovrstne sohe in kipci mogočne svetilke, da je človeku kar jemalo vid.

Ko so prispeli seljaki na dvorišče, so začudenja obstali, ker take krasote še ni zrlo njihovo oko. Vse je opojno vonjalo po cvetkah in nekateri so stali nemi — z odprtimi ustmi kot da so očarani. Dekleta pa, ki so hodila z moškimi, so obstajala med vhom, ker se niso upala naprej, dokler jim ni namignil Rafaelo, naj se približajo. Šele, ko se je pomirilo prvo začudenje, so počeli vzdihovati in se čuditi nad krasoto te slavnostne naprave. Komaj pa so se začeli razgovarjati, jih je začel deliti Rafaelo na skupine tako, da so stali oni, ki so nosili baklje nekateri na desni, drugi na levi strani, a v sredini lepa, ravna vrsta seljakov. Poleg njih so se uvrstile tudi devojke in ko je bilo vse v redu, je dvignil Rafaelo roko. Namah je počilo nekaj samokresov, a ko je zapovedal drugič, je zagrmelo iz vseh cevi, da se je potreslo dvorišče in so zašklepetala okna, ki so se tisti hip tudi odprla. Seljaki so zazrli na oknih mnogo obrazov in dasi niso mogli takoj na prvi hip spoznati novega starešine, je vseeno zabučalo, da se je razlegalo daleč v noč: „Živel naš starešina! Živel vladika!“

Ko so se okna zopet zaprla, so prinesli služabniki med nje velike lonce vina in žganja, lepinj in sadja in posedli so po stari navadi vse križem k gostiji ...

Ko se je začul na dvorišču šum, je bila gospoda, ki se je zbrala v monastiru, pravkar z večerjo gotova, zato se je dvignil vladika Plato z vso svečanostjo in s sila pobožnim glasom zahvalil Boga za použito jed.

Hodnik, ki je vodil trapeze (obednica) v dvorano, je bil pogrnjen s težko preprogo, a tu je gospodo zmotil strel, ki se je razlegal z dvorišča. Hitro so pristopili k oknom in ko so naužili svojo radovednost nad seljaki, so se podali v dvorano. Bila je prostorna, potlakana z mramornatimi ploščami in okrašena z različnimi bogovi, ki pa so preočito kazali krasoto svojih razgaljenih teles. Na sredi je stal bog Neptun in iz žrela ribe, ki jo je držal v roki, je brizgala umetno napeljana voda, ki je dajala prijeten hlad. Ob obeh straneh so se nahajali razni naslanjači, divani in stoli, a v ozadju je bil napravljen gaj iz cipres in divana, katerega gledalec na prvi pogled gotovo ni takoj opazil. Na stenah so bili pritrjeni razni kipi, držeči mnogoštevilne svetilke, a vrhutega je visel v sredini sobane, visoko pod stropom, ki je bil ves okrašen z raznimi slikami, velik lesteneč, tako, da so se žarki kar lomili v blesteči gladini mramornega tlaka. In po vsej tej sobani se je razširjal tako prijeten hlad, kakoršnega v vročem poletju v prosti naravi ni mogoče najti.

(Dalje prih.)

„Švarcenberg je nemška posest“, kakor se je že zgodilo neštivilnokrat ob enakih slučajih. To je ravno tako, kakor nemško ime „Hundsorf“, katerega so napravili iz „Psinja vas“ to je vas pod sinjo goro (Žingarco) ali „Gansdorf“ in „Št. Janž“! Kdor zna pa zna!

Narodno gospodarstvo.

Suša in nakup sena. Deželna vlada kranjska je sporočila poljedelskemu ministrstvu, da je kupila 4000 vagonov sena in sicer 3000 vagonov cent po 5 K.

Življenjsko zavarovanje si odpira zmagonosno pot v vse sloje, v katere je prodril resnični napredek in inteligenca, ker je ono najprimernejše nalaganje prihrankov in obenem najvarnejše zagotovljenje rodbin. Posojilnice in denarni zavodi nudijo mogoče razmerno večje obresti, toda v slučaju prezgodnje nalagateljeve smrti, dobijo njegovi dediči od dotičnega zavoda le naloženo vsoto in obresti, vrednosti izgubljenega življenja ne nadomestijo nikakor. Ker pa izplačajo zavarovalni zavodi celi zavarovani znesek, tudi če umre zavarovanec takoj potem, ko je bil plačal morda samo eno zavarovalnino, je splošno priznano, da je koristnejše nalagati prihranke v zavarovalne zavode. Tisti zavarovanci, ki nečejo imeti rizike za eventuelne izgube, si izberejo za svoje življenjsko zavarovanje le delniški zavod, kateri sprejema zavarovanja za stalno določene zavarovalnine. Previdni trgovci, kateri se zavarujejo za visoke svote, se izogibljejo vzajemnih zavodov, ker bi morali nositi pri njih kot zavarovanci in člani velik in nevaren riziko. Najboljši dokaz temu je ravnokar izdano poročilo najvažnejšega društva obrtnikov (za l. 1907.) kjer se glasi dobesedno: Navidežno bi bilo najprimernejše skleniti to zavarovanje na temelju vzajemnega jamstva ter določiti potrebno premijo šele naknadno tako, da bi bilo mogoče prej spoznati razmerje, v katerem bi bilo potrebno nadomestiti morebitne izgube. Toda navesti moramo, da dajejo zavarovanci prednost zavarovanju za stalno zavarovalnino (delniškemu zavodu) pred vzajemnim zavarovanjem, pri katerem so stroški za zavarovanje podvrženi mogočim spremembam in smo smatrali vsled tega za koristno, pogajati se za omenjeno zavarovanje z raznimi zavarovalnimi družbami. — Med češkimi in slovanskimi zavodi, kateri sklepajo zavarovanja v naprej določenih kapitalov za stalno premijo, je edino Prva češka splošna delniska družba za zavarovanje na življenje v Pragi. Omenjena družba je sprejela v prvih šestih mesecih leta 1908. 15. do 17. ponudb na 6,070.000 K in je izstavila 1187 zavarovalnih listin na 4,620.000 K.

Prodaja vina. Goriški deželni odbor naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da so na Goriškem še znatne množine belih in rdečih vin na prodaj. Posredovanje pri nakupu je prevzel brezplačno imenovani deželni odbor, na kar se interesentje opozarjajo.

Važno za konjerejce. C. kr. ministrstvo za domobranstvo namerava v mesecu septembru tega leta (bržčas 12. septembra) v Št. Jerneju na Dolenjskem za vojaštvo konje-remonte nakupavati. Kakor je znano, plačevalo se bode 3 do 4 letne konje, ki imajo sposobnost za vojaštvo po 750, 800 in 850 K, tudi več. Konjerejce, kateri imajo sposobne konje na to opozarjamo že sedaj, da konje do tega časa primerno pripravijo, da bodo v dobrem stanju, dobro podkovani in da jih morda v lastno škodo poprej ne prodajo. Ker je znano, da vsak konj z dobro hojo korakoma, kakor v teku največ pridobi, treba je že sedaj konje večkrat in sicer tudi nevprežene prepeljavati, ker se je že pogosto pri enakih prilikah opazalo, da naši konjerejci ne znajo konj prepeljavati. Dan sejma za remonte se bode že pravočasno objavil.

Prasiče, ki jih imamo za pleme je treba večkrat kopati. Snažnost je za njih zdravstveno stanje izredne važnosti; s snažnostjo preprečimo tudi marsikatero bolezen. Kdor ima mnogo prasičev, naj si pripravi za kopanje prostor pri vodi ali pa primerno napravno doma; kdor jih ima malo, jih lahko večkrat s krtačo očisti in potem umije.

Karbolinej je najboljše sredstvo za ohranjenje lesa. Voz, plug, brano, čebelnjak, leseni plot se izplača natresti s karbolinejem pred uporabo. Karbolinej brani les pred trohnobo, pa tudi pred drevesno gobo, tudi je dobro sredstvo za razkuženje hleva. Na 5—6 kvadratnih metrov lesa se porabi 1 kg karbolineja, zato pa tudi drži tak les 3—4 krat dalj kot tak, ki ni namočen v karbolineju.

Kako obvarujemo deco jetike? Brošuro s tem imenom je izdalo „Deželno pomožno društvo za bolne na pljučih na Kranjskem.“ Spisal jo je dr. D. vitez Bleiweis. Toplo jo priporočamo slovenskim materam. Vsebina je zelo koristna. Da dobe bralci v to dobro knjižico vpogled, si dovoljujemo ponatisniti na tem mestu par odstavkov. — Glavni vir bacilov tuberkuloze je jetični človek. Nahajamo jih lahko v seh izločilih njegovega telesa. Vendar pride praktično v poštev skoraj zgolj pljuvotina, to pa zaradi tega, ker je jetika pljuč najpogostejša, ker je v izmečkih največ bacilov in ker se v njih tudi najdalj časa drže. In res se tuberkuloza najčesče prenaša po pljuvotini jetičnikov. V tem oziru razločevati moramo dva načina okuženja: okužbo po prahu in okužbo po kapljicah. Nevarnost nalezbe je v obeh slučajih zaradi tega tako velika, ker imajo bacili tuberkuloze veliko odporno silo in obdrže tako v svežem kakor osušenem stanju skozi več mesecev svojo moč. — Ozirati se pa moramo tudi na jetične živali. Za jetiko obole namreč različne živalske vrste in znano je, da je ta kuga osobito med govejo živino razširjena. Bacili, ki jih nahajamo pri človeku, se pač nekoliko razlikujejo od živalskih, vendar sta obe vrsti nevarni tako človeku kakor živalim in povzročata prav isto bolezen. Zato se moramo torej varovati živalske tuberkuloze.

Mleko in meso negotove provenijence uživajmo le kuhano. Sicer se pa moderno živinozdravništvo trudi, da potom strogih in natančnih preiskav kolikor mogoče odpravi tuberkulozno goved. Največjega pomena je v tem oziru stroga snažnost v hlevih, osobito tudi pri molži. — Podedovanje tuberkuloze. Svoj čas se je mislilo, da se jetika podeduje, ker se je često opazalo, da je obolelo po več generacij ene in iste rodovine. Danes pa vemo, da je podedovanje izredno redko in da je skoraj v vseh slučajih vzrok obolenju osebno okuženje. V rodovinah, v katerih se nahajajo jetičniki, je pač prilike za okuženje tem več in zapadejo ravno otroci tem lažje bolezni. — Kako se okužijo dojenčki. Največja nevarnost jim preti od strani jetičnih starišev in poslov. Le malokateri novorojenec prebije ves čas v zibelki. Jemljejo ga na roko, pritiskajo k sebi in devajo iz naročja v naročje. Nikdar več v svojem življenju ni človek tako zelo izpostavljen v uvodu omenjenim okuženim kapljicam, kakor v prvem letu svoje starosti. Z ročicami otipava otrok obraz in ustnice svoje matere ali strežnice in koj nato sesa na svojih prstih. Starši, ki boleajo na kroničnih obolenjih sopil, morajo tedaj vedno misliti na to, da je njih bolezen morda nalezljiva. Če hočejo odgojiti krepak rod, ki naj v zdravju in kreposti zastopa rodbino, morajo si odrekati marsikaj in se, če tudi s trpkimi občutki, premagovati. Ker je okuženje od človeka do človeka najlažje mogoče, ne preostaja jim drugega, kakor da se odrečejo vsakemu presrčnemu negovanju in da opuščajo poljube, vsaj poljube na usta. Kako lahko se sicer okuži otrok brez vednosti, da, proti volji staršev. Predstavljajmo si le jetično mater, ki je kruta bolezen že ni privezala na posteljo. Svojega otroka nosi na rokah, v presrčni ljubezni ga poljublja, pri kašljanju ne pazi in se ne obrača v stran, z njegovo žličico pokuša, je-li ljubljenceva hrana pač ni prevroča in ga potem pita z njo! S hrano zaužije otrok bacile, ki jih je mati razpršila pri kašljanju ali prenesla po poljubih, z zrakom jih udihava. Tako se bolezenske kali polaste zdravega otroškega telesa. Na to okužbo pa nihče ne misli, kajti bolezen se ne pojavi takoj tedne in mesece raste in se razvija bacil jetike, preden telo v toliko oškoduje, da postane obolenje jasno. Na ta način razvijejo se mnogi slučajji pljučne in trebušne jetike, pa tudi obolenja žlez. Tako nastanejo tuberkulozne gnojitve ušes in skrofulozna obolenja oči. Iz teh organov prodere lahko bacil tuberkuloze v poznejših letih v telo in povzroči pljučno jetiko, ki vsak trenotek lahko popelje do smrti.

Po svetu.

Strele je udarila v kolodvor državne železnice v občini ter uničila vso opravo obratnega urada, tudi novo varnostno napravo. Zažgala je vse žice in preskočila po kablu na kolodvor južne železnice ter povzročila tudi tu veliko škodo. Dva uslužbenca je strele nekoliko omotila.

Vjetnik in paznik prišla pod kolesa. 50 letni paznik Redel je imel nalogo prepeljati nekega 19 letnega mladeniča v prisilno delavnico. Na kolodvoru se je vrgel jetnik pod vlak in pahnil pod vlak še paznika, ki ga je hotel zadržati.

21.000 Židov desertiralo. Od 63.000 židovskih rekrutov je neki pobegnilo 21 tisoč za časa asentiranja v Rusijo. V državi so ostali le taki, ki so zaradi telesnih napak za vojaštvo nesposobni.

Iz Budapešte poročajo, da so prebivalci trga Lipe prosili, naj bi manevri ne bili več v Lipi, kot je bilo 4 leta v navadi. Svojo prošnjo so podprli z razlogom, da se boje za zvestobo svojih žena, če pridejo vojaki v ta kraj.

Vrtove na strehah so nasadili v nekaterih dunajskih bolnišnicah. Četudi so bolnišnice obdane od vrtov, so vendar vsadili na strehah različne grmiče in vsejali travo. Strehe, ki so seveda ravne, so obdane s kamenitim zidom, da se ne vidijo bolniki s ceste. Navzgor prevažajo bolnike z liftom. Posebno dobra je ta naprava za težko bolne, katere nihče ne moti.

Kokošji tat. Te dni je vjel v Vilmersdorfu posestnik Noltke tatu, ki je že klal kokoši. Noltke je električno zvezal kurnikov prag s svojo posteljo. Ko je bil tat stopil v hlev, je zazvonil električni zvonec pri postelji ter izdal tatu.

Čehi kot vzgled. V Pragi je umrla županova vdova gospa Ana Sedivi. Češki šolski družbi je zapustila 34.000 K, Komenskega društvu na Dunaju 1000 K, češki otroški bolnišnici 2000 K, češkim časnikom 500 K. Slovenske žene, zapomnite si to!

Vzgoja na Češkem. Iz vseh delov Češkega „romajo“ šolarji v zlato Prago k razstavi. Samo iz Češkega lesa jih pride 2500 otrok k razstavi. Češki časniki razglašajo prošnjo do praških rodbin, naj dado otrokom zastonj prenočišča ali hrano ali naj žrtvujejo kaj denarja. Mnogi gostilničarji in zasebniki so se že priglasili skrbeti za otroke. Tako skrbijo Čehi za vzgojo!

Strele udarila v sinagogo. Blizu Črnovic sta za časa nevihte molila dva Žida v svojem templju. Takrat je udarila v poslopje strele ter ubila oba moža.

Najbolj vroči kraji na svetu. Človek bi mislil, da so najbolj gorki kraji krog ravnika, pa temu ni tako. Največja vročina vlada v Nubijski puščavi, meso in druga jedila lahko skuhamo tam v vročem pesku. Zato pravi Arabec prav primerno: V Nubiji so tla kakor ogenj in veter kakor plapolajoč plamen.

Zaradi previsokih davkov. Na Dunaju stanujoč zobozdravnik in hišni posestnik je nabil poleg table na svoji hiši napis, ki je razveseljeval mimoidoče Dunajčane. Vsebina napisa je bila sledeča: „Zobozdravniški atelje je do 1. januarja zaradi previsokih davkov zaprt“. Davčna administracija se je pritožila zaradi napisa pri policiji, ki je napis odstranila.

Ženske — šolski nadzorniki. V Londonu je imenovana Mis M. Lavrence za nadzornico dekliških ljudskih in višjih šol.

Suša na spodnjem Štajerskem je strašna. Travniki so izsušeni in goli. Žito je zelo slabo. Tudi zadnji dež ni nič izdal. Kmetje nimajo denarja, da bi kupili sena. Zato prodajajo živino, da ne bo poginila lakote. Tisoč glav živine na trgu, kupca pa nič. Cene za 100 kg so sledeče: Biki 40—50 K, voli 40—48 K, krave 30—40 K, teleta 18—44 K, prešiči 70—80 K.

Podržavljenje železnic. Predzadnji torek so v Avstriji podržavili vse večje železnice, razen južne, ki je ostala še v zasebni posesti.

Nesreča na Marijacejski železnici. Osebni vlak je trčil pri postajališču Erlafklause s tovornim vlakom. Kolikor se je doslej dognalo, se je zgodila nesreča zaradi tega, ker se je pretrgala telefonska zveza. 6 oseb je težko, 8 oseb pa lahko ranjenih. En vagon se je prebrnil.

Potovanje na sever. Parnik avstrijskega Lojda „Talija“ se bo odpeljal 3. avgusta za ves mesec na sever, na Norveško, Špicberge in v večni led. Vožnja in hrana velja za osebo najmanj 700 K.

Prepoved računanja v goldinarski veljavi. Kakor znano, je ministrstvo za notranje zadeve pred kratkim izdalo odredbo, da se s 1. julijem t. l. vpelje splošna kronška veljava. Vsled tega je torej prepovedana in kaznjiva vsaka nadaljna raba goldinarske veljave. Oblastva imajo strog nalog skrbno nadzorovati obrtne in druge zadrage, v kaki veljavi poslujejo s strankami. Poslej morajo biti vsi ceniki in vsi tarifi v kronski veljavi; to velja zlasti za gorske vodnike, kopališča in zdravilišča, mitnice in brodove, kakor sploh za taka podjetja. Občinstvo se pravočasno opozarja na te določbe, da ne bo imelo nepotrebnih sitnosti.

Najhitrejši ognjegasci so vsekakor v Nevjorku. Ko je udaril požarni zvon, se odpno avtomatične verige, na katerih so pripeti konji v hlevu, pametne živali pa se same postavijo pred vozove z brizgalnami. S stropa se spusti mehanično na konje oprava in v par sekundah je vse pripravljeno za odhod. Ognjegasci, ki stanujejo v tretjem in četrtem nadstropju tistega poslopja ter so vedno pripravljeni, si prihranijo hojo po stopnicah in se spuste takoj pri alarmu po gladkih bakrenih drogih ter poskačejo čudovito hitro z drogov naravnost na svoje sedeže na vozovih. Nekdo je opazoval celo akcijo z uro v roki ter konstatiral, da je od alarmnega signala pa dotlej, ko so vozovi z brizgalnami že zdrdrali na ulice, poteklo ravno 34 sekund. A nadzornik ognjegascev je ognjegasce še okregal, češ, da so prepočasni, ker so potrebovali štiri sekunde preveč.

Kdo se dopade milijonarkam. Že dalje časa je imel Henry Jenson Lord, bogat posestnik konj in milijonar v Bridgeportu, na sumu črnega kočijaža, da mu hodi pri ženi v zelje. Ko je še dobil Lord kopico zaljubljenih pisem v miznici svoje žene, ki jih je pisala črnemu kočijažu, je pa Lord obupal in zahteval razporoko. Da je Lordova žena črnega Amorja res ljubila, da, skoro obožavala, se razvidi iz sledečega pisma: „Moj biser in ljubček Harry! Prosim te, potrpi ljubček, ne

zapusti me. Veš namreč, biser moj, da si mi nekega dneva omenil, da me ne boš opustil, ker veš, da si edini, katerega jaz ljubim. Vse na svetu, kar imam, bi dala tebi. Vem, ljubček, da ostaneš pri meni, če te prosim. V soboto, če odideš, bom popolnoma sama. S kom se naj kratkočasim, če ne s teboj. Brez tebe umrem. Prosim te še enkrat, ne zapusti me. Popolnoma tvoja last sem, ker tebe bolj ljubim kot samo sebe.“ Lord je prvič videl svojo ženo v New-Yorku, ko je ravno prišla iz kolegija; hči je neke družine iz juga, ki je znana po lepih ženskah. Zamorec, katerega je Lord vzel v službo, ker je bil jako več pri konjih, je črn kot vrag, toda krasne rasti. Kmalu ko je prišel črnc k Lordu, so prišli ljudje z raznovrstnimi govoricami, ki so se tikale Lordove žene in zamorca. Tudi Lordu se je pričelo kmalu svitati. Lastnoročno je Lordova žena, dasi milijonarka, pospravljala zamorčevo postelj in nekega dne jo je njen mož presenečil, ko je prala črnčeve nogavice. Družina ima štiriletno deklico, katero Lord zahteva za sebe.

Avstrijska uradna nemščina. Graška „Tagespost“ poroča: Tekom pravde pred nekim dunajskim sodiščem se je razvil sledeč razgovor: Zagovornik obtoženki, katero je zagovarjal: „Ali ste razumela obtožnico?“ Obtoženka: „Ne.“ Zagovornik: „Kolikokrat ste jo prečitala?“ Predsednik sodišča: „Tega vprašanja ne dopuščam!“ Zagovornik obtoženki: „Je li čital vaš oče obtožnico?“ Obtoženka: „Da.“ Zagovornik: „Ali jo je razumel?“ Obtoženka: „Ne.“ Zagovornik: „Tudi jaz, kot zagovornik sem prečital (nemško) obtožnico, pa je tudi nisem razumel.“ Predsednik: „To je državnemu pravdniku vseeno.“ — K temu piše „Frankfurter Zeit“. „Nerazumljiva obtožnica, ki je slednjič obtoženki prinesla šestmesečno ječo, je bila pisana v tisti uradni avstrijski nemščini, o kateri se je izrazil neki moj literarni prijatelj: „Nerazumljivo mi je, kako se morejo v Avstriji — Čehi boriti proti nemškemu uradnemu jeziku. To bi vendar morali storiti v prvi vrsti Nemci sami!“ Te vrstice priporočamo posebej vladi, našim nemškutarjem, zakotnim nemškim lističem v pobožno premišljevanje. Ako Nemci sami ne razumejo svojega uradnega jezika, kako naj ga razumemo mi Slovenci? Sicer pa se je tudi v slavnem procesu Ajlenburg v Berolinu pripetil slučaj, da tam nemško pričo iz Bavarskega niso zastopili. Vprašali so in vprašali, nazadnje pa so morali poklicati — tolmača, da je nemškim sodnikom v Berlinu povedal, kaj pravi nemška priča iz Bavarskega! Naši nemški politiki, ki vedno zaničujejo slovenski jezik, naj kar rajši molčijo in naj pometajo pred svojim pragom.

Čuden dogodek. V pondeljek dopoldne imeli so v Neaplju velikansko nevihto, grmelo in bliskalo je, čul se je strel za strelom. V tej nevihti dirjal je voz po nekem trgu; kar naenkrat se zasliši strel in konj se zgrudi na tla. Gospod, ki je bil v vozu izstopi, da bi pomagal konja vzdigniti, toda tudi on se zvrne na tla. Izvošček pa se ni mogel ganiti od svojega

prostora. Takoj prihitelim gasilcem posrečilo se je z veliko previdnostjo rešiti izvoščka. — Ta dogodek je mnogim neumljiv, bržkone bila sta tudi izvošček in gospod, ki se je peljal, zadeta ali vsaj oplazena od strele, samo s tem razločkom, da je bil učinek kasneje. Prigodi se namreč, da strel ne učinkuje takoj, in da se prikažejo sledovi, ali da nastopi smrt mnogo kasneje. Pasažir je imel še tolike moči, da je izstopil, izvošček pa je takoj otrpnil.

Velikanska ploha združena s točo se je ulila 19. t. m. ponoči v Orsovi; povzročila je mnogo škode. Železniški tir je reka, ki je nesla vse polno kamenja, drevja itd. s seboj, prestavila. Most čez reko Bahna, ki loči Ogrsko od Rumenije pri Verciorovi je voda odnesla. Promet je seveda ustavljen.

Za kratek čas.

Učitelj vpraša učenca: „Kaj so storili Izraelci, ko so prišli preko Rdečega morja?“ — „Sušili so se,“ odvrne učenec.

* * *

Učitelj: „Jožek, povej nam, zakaj so poleti dnevi daljši, pozimi pa krajši?“ Jožek: „Zato, ker gorkota vse stvari razteza, mrzlota jih pa krči.“

* * *

Učitelj: „Kako mi moraš dokazati, da je zemlja okrogla?“ Učenec: „Ako pogledamo globus“ (podobo zemlje).

* * *

Hčerka reče zvečer materi: „Mati prosim vas, pustite luč goreti toliko časa, da zaspim, potlej jo ugasnem sama.“

* * *

Učitelj: „Imenuj mi pet domačih živali, Anica!“ Anica: „Mačka, pes, miš, kanarček in bolha.“

* * *

Katehet vpraša učenca: „Kaj mora človek storiti, da pride v nebesa?“ — „Umreti mora“, odgovori naglo učenec.

Loterijske številke.

Dunaj, 11. julija	85	4	82	12	37
Brno, 15. julija	50	85	21	61	47

MAKS ŠEBER

== v Postojni. ==

Akcidenčna tiskarna.

== Knjigoveznica. ==

Fotografični atelije.

~ ~ ~

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska vodstva, posojilnice, mlekarske zadruge itd.

Izvršuje se po naročilu vsa druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k veseljem in občnim zborom, programe, naznanila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice, trgovska naznanila itd. itd.

Želodečne kapljice proti napenjanju, pospešujejo slast do jedi, krepe želodec, olajšujejo želodečne bolečine, 1 steklenica 70 v., 6 steklenic 3 K 50 v.

Želodečni prašek proti slabemu prebavljanju, zgagi itd. 1 K

Tinktura proti izpadanju las 1 steklenica z rab. navod. 1 K

Zobna in ustna voda 1 steklenica z rabilnim navodilom 1 K

Zobne kapljice proti zobobolji, 1 steklenica 40 v., 6 stekl. 1 K

Esenca za kurja očesa izkušeno sredstvo proti bradavicam, kurjim očesom itd., 1 stekl. z rabilnim navodilom 70 v.

Golšne kapljice proti golši in debelemu vratu 1 stekl. 60 v. priporoča

lekarna pri Mariji Pomočnici v Vipavi.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
== dopoldne. ==

☐ ☐ ☐

Obrestuje hranilne vloge po 4³/₄% od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5¹/₂% in amortizaciji najmanj 1¹/₂%, na osobni kredit po 6%.

☐ ☐ ☐

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.